

Europeiska
unionens råd

Bryssel den 17 november 2023
(OR. en)

15509/23

LIMITE

EJUSTICE 56
JAI 1487
JURINFO 12

NOT

från:	Rådets generalsekretariat
till:	Ständiga representanternas kommitté (Coreper)/rådet
Ärende:	En europeisk strategi för e-juridik 2024–2028 – Godkännande

1. Strategin och handlingsplanen för e-juridik 2019–2023 löper snart ut, och delegationerna är överens om att en strategi för e-juridik för de kommande åren skulle föra e-juridiken framåt.

2. Under 2019–2023 har Europeiska unionens råd, Europeiska kommissionen och Europaparlamentet gjort stora insatser för att påskynda digitaliseringsprocessen och främja användningen av digitala tjänster inom e-juridiken. Tyngdpunkten har med eftertryck legat på lagstiftande åtgärder, och man har slutfört ett flertal lagstiftningsinitiativ, såsom förordningen¹ om ett datoriserat system för gränsöverskridande elektroniskt utbyte av uppgifter på området civil- och straffrättsligt samarbete (e-Codex-systemet), som har tillhandahållit lämpliga ramar för ett utbyte av rättslig information via säkra tjänster, förordningen om delgivning av handlingar² och förordningen om bevisupptagning³ vilka fastställer användningen av det decentraliserade it-systemet med interoperabla accesspunkter och baserat på e-Codex för relevant kommunikation, förordningen om elektroniska bevis⁴ samt i synnerhet förordningen och direktivet om digitalisering av gränsöverskridande rättsligt samarbete och tillgång till rättslig prövning (det s.k. digitaliseringspaketet)⁵.
3. De ovannämnda lagstiftningsinitiativen har i likhet med andra lagstiftningsakter som främjar digitalisering av rättsväsendet åtföljts av ett antal icke-lagstiftningsinitiativ.
4. Delegationerna ansåg att en strategi för e-juridik skulle bidra till genomförandet av de ovannämnda lagstiftnings- och icke-lagstiftningsinitiativen samt möjliggöra framsteg på nya eller kompletterande områden.

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/850 av den 30 maj 2022 om ett datoriserat system för gränsöverskridande elektroniskt utbyte av uppgifter på området civil- och straffrättsligt samarbete (e-Codex-systemet) och om ändring av förordning (EU) 2018/1726, EUT L 150, 1.6.2022, s. 1.

² Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2020/1784 av den 25 november 2020 om delgivning i medlemsstaterna av rättegångshandlingar och andra handlingar i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur (delgivning av handlingar) (omarbetning), EUT L 405, 2.12.2020, s. 40.

³ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2020/1783 av den 25 november 2020 om samarbete mellan medlemsstaternas domstolar i fråga om bevisupptagning i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur (bevisupptagning) (omarbetning), EUT L 405, 2.12.2020, s. 1.

⁴ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1543 av den 12 juli 2023 om europeiska utlämnandeorder och europeiska bevarandeorder för elektroniska bevis i straffrättsliga förfaranden och för verkställighet av fängelsestraff eller annan frihetsberövande åtgärd till följd av straffrättsliga förfaranden, EUT L 191, 28.7.2023, s. 118.

⁵ Kommer att antas vid nästa RIF-rådsmöte den 4 december 2023 på grundval av dok. PE-CONS 50/23 respektive PE-CONS 51/23

5. Efter en av det tjeckiska ordförandeskapet anordnad workshop initierade det svenska ordförandeskapet diskussioner i arbetsgruppen för e-juridik om hur man ska se på den nya strategin för e-juridik. Diskussionerna fortsatte under det spanska ordförandeskapet, som tog över själva utarbetandet av strategin, vilken lades fram för delegationerna inom ramen för arbetsgruppen för e-juridik.
6. I den nya strategin anges principerna och målen för utvecklingen inom e-juridiken i EU under de närmaste fem åren samt de åtgärder som är nödvändiga för uppnåendet av dessa mål, varvid det även anges hur den framtida uppföljningen ska ske.
7. Utkastet till strategi diskuterades på teknisk nivå vid tre möten i arbetsgruppen för e-juridik. Delegationerna nådde en överenskommelse om strategin vid sitt sista möte och medelst ett informellt, förenklat skriftligt förfarande under den vecka som inleddes den 13 november 2023.
8. Mot bakgrund av ovanstående uppmanas Coreper att
 - bekräfta sitt samtycke till texten samt
 - rekommendera rådet att anta den bifogade europeiska strategin för e-juridik 2024–2028.

En europeisk strategi för e-juridik 2024–2028**I. INLEDNING**

1. I avdelning V i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (artiklarna 67–89) föreskrivs upprättandet av ett område med frihet, säkerhet och rättvisa, där tillämpningen av Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (*stadgan*) är av särskild relevans.
2. Tillgången till rättslig prövning är som en komponent av området med frihet, säkerhet och rättvisa en central grundläggande rättighet i Europeiska unionen, vilken stadfästs i såväl artikel 6 i den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna som artikel 47 i stadgan, där rätten till ett effektivt rättsmedel och till en opartisk domstol garanteras.
3. Under de senaste åren har användningen av tekniska medel och verktyg ökat i våra samhällen och har i synnerhet påskyndats av covid-19-pandemin, något som har lett till högre förväntningar på digitala tjänster.
4. Rättsväsendet, som tillhandahåller grundläggande offentliga tjänster, begagnar sig av digitalisering och tar sig an de därmed förknippade utmaningarna. Rättsväsendets digitalisering syftar till att underlätta och förbättra tillgången till rättslig prövning, att effektivisera rättsväsendet samtidigt som man underlättar arbetet för dem som är verksamma på det rättsliga området¹ och att närma rättsväsendet till medborgarna och därmed erbjuda alla bättre tjänster från rättsväsendets sida.

¹ Personer som är verksamma på det rättsliga området inbegriper samtliga yrkesverksamma personer på området, inklusive rättstillämpare.

A. Bakgrund

5. Strategin och handlingsplanen för e-juridik 2019–2023 hade tre strategiska mål som fortfarande är giltiga, nämligen tillgång till information på det rättsliga området, elektronisk kommunikation mellan rättsliga myndigheter, medborgare och yrkesverksamma på det rättsliga området samt interoperabilitet mellan juridiska applikationer och områden.
6. I Europeiska kommissionens meddelande om digitalisering av rättskipningen i Europeiska unionen² framhålls det att tillgång till rättslig prövning och underlättat samarbete mellan medlemsstaterna är bland de viktigaste målen för Europeiska unionens område med frihet, säkerhet och rättvisa.
7. Europeiska unionens råd, Europeiska kommissionen och Europaparlamentet har gjort stora insatser för att påskynda digitaliseringsprocessen och främja användningen av digitala tjänster inom e-juridiken så att dessa mål ska kunna uppnås.
8. Efter meddelandet har Europeiska unionens arbete med e-juridik med eftertryck inriktats på lagstiftningsåtgärder.
9. Antagandet av förordningen om ett datoriserat system för gränsöverskridande elektroniskt utbyte av uppgifter på området civil- och straffrättsligt samarbete (e-Codex-systemet)³ har tillhandahållit lämpliga ramar för utbytet av rättslig information via säkra tjänster.

² Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén *Digitalisering av rättskipningen i Europeiska unionen – En verktygslåda med möjligheter*, COM/2020/710 final.

³ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/850 av den 30 maj 2022 om ett datoriserat system för gränsöverskridande elektroniskt utbyte av uppgifter på området civil- och straffrättsligt samarbete (e-Codex-systemet) och om ändring av förordning (EU) 2018/1726, EUT L 150, 1.6.2022, s. 1.

10. I förordningen om delgivning av handlingar⁴ och förordningen om bevisupptagning⁵ fastställs de rättsliga ramarna för digitaliseringen av dessa båda instrument för rättsligt samarbete i mål och ärenden av civil och kommersiell natur, enligt vilka det från och med maj 2025 kommer att vara obligatoriskt att använda det decentraliserade it-systemet med interoperabla accesspunkter och baserat på-Codex för relevant kommunikation. Förordningen om elektroniska bevis⁶ är ytterligare ett samarbetsinstrument för digitalisering av kommunikationen på det straffrättsliga området.
11. Förordningen och direktivet om digitalisering av gränsöverskridande rättsligt samarbete och tillgång till rättslig prövning (det s.k. digitaliseringspaketet)⁷ är centrala pelare som kommer att bära upp e-juridiken under de kommande åren. Genomförandet av dessa rättsakter kommer att ha högsta prioritet under den period som omfattas av strategin. Genomförandeakter för de 24 rättsinstrument som ingår i digitaliseringspaketet måste diskuteras i kommittéer med medlemsstaternas företrädare. Det decentraliserade it-systemet för dessa instrument måste inrättas med hjälp av nationella accesspunkter, som sammanbinder befintlig referensprogramvara och/eller nationella lösningar. Samtidigt bör principerna för elektronisk kommunikation samt den europeiska elektroniska åtkomstpunkt som anges i digitaliseringspaketet ligga till grund för alla nya lagstiftningsinitiativ inom europeisk e-juridik.

⁴ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2020/1784 av den 25 november 2020 om delgivning i medlemsstaterna av rättegångshandlingar och andra handlingar i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur (delgivning av handlingar) (omarbetning), EUT L 405, 2.12.2020, s. 40.

⁵ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2020/1783 av den 25 november 2020 om samarbete mellan medlemsstaternas domstolar i fråga om bevisupptagning i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur (bevisupptagning) (omarbetning), EUT L 405, 2.12.2020, s. 1.

⁶ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1543 av den 12 juli 2023 om europeiska utlämnandeorder och europeiska bevarandeorder för elektroniska bevis i straffrättsliga förfaranden och för verkställighet av fängelsestraff eller annan frihetsberövande åtgärd till följd av straffrättsliga förfaranden, EUT L 191, 28.7.2023, s. 118.

⁷ PE-CONS 50/23 respektive PE-CONS 51/23.

12. Till följd av digitaliseringspaketet kommer fysiska och juridiska personer och deras rättsliga företrädare att kunna kommunicera elektroniskt via den europeiska elektroniska åtkomstpunkten. Myndigheterna kommer via säkra och tillförlitliga digitala kanaler att kunna utbyta uppgifter om civilrättsliga, handelsrättsliga och straffrättsliga frågor med gränsöverskridande verkningar.
13. De ovannämnda lagstiftningsinitiativen har i likhet med andra lagstiftningsakter som främjar digitalisering av rättsväsendet åtföljts av ett antal relevanta icke-lagstiftningsinitiativ, inbegripet avseende en konsolidering av användning och utveckling av e-Codex-systemet, som ska förvaltas och underhållas av eu-Lisa efter det att Europeiska kommissionen har konstaterat att överlämnandet/övertagandet framgångsrikt har slutförts under 2024.
14. Medlemsstaternas roll kommer att vara lika betydelsefull, då anslutning till e-Codex bestäms på nationell nivå. Sammankopplingen av ytterligare nationella system via e-Codex visar att behöriga myndigheter, rättstillämpare samt fysiska och juridiska personer kan interagera på ett snabbt, säkert och tillförlitligt sätt. Systemet för digitalt utbyte av elektroniska bevis (eEDES), som bygger på e-Codex, är i färd med att utvecklas till referensprogramvaran, och utbytet av instrument, såsom europeiska utredningsorder, mellan olika medlemsstater sker redan i dag.
15. Av allt det ovanstående framgår att e-juridikområdet har getts betydande stimulans samt hur området gradvis går från en modell med frivilligt deltagande i digitaliseringsinitiativ till en tvingande modell på grundval av lagstiftningsakter som ger större rättssäkerhet. Det visar även vilka framsteg som har gjorts med att öka digitaliseringen av rättsväsendet i Europeiska unionen.

16. Det är obestridligt att Europeiska unionen fortfarande står inför utmaningar i samband med den fortsatta digitaliseringen av rättsväsendet. Dessa utmaningar innebär även stora möjligheter, och medlemsstaterna bör uppmuntras att fortsätta arbetet med rättsväsendenas modernisering. De solida rättsliga ramarna för och den allt större mognaden hos vissa av de centrala e-systemen är av avgörande betydelse för denna strävan.

B. Tillämpningsområde

17. Denna strategi är tillämplig på samtliga medlemsstater och bör tjäna som inspiration för alla aktörer i Europeiska unionen som är inbegripna i den digitala omställningen på det rättsliga området.
18. Strategin gäller 2024–2028. Eftersom den tekniska utvecklingen går så snabbt, bör det göras en översyn där man kan justera de strategiska målen och de därmed förknippade åtgärderna. Det bör därför ske en utvärdering och en eventuell revidering under det andra halvåret 2026, så att det vid behov kan göras en anpassning till föränderliga utmaningar och föränderlig kapacitet.

C. Strategins syfte

19. Denna strategi bör tjäna som vägledning för den pågående digitala omställningen på det rättsliga området i hela Europeiska unionen.
20. Strategin syftar i synnerhet till att identifiera strategiska och operativa mål samt de principer som bör respekteras vid genomförandet av denna digitala omställningsprocess, att fastställa organisatoriska och metodologiska åtgärder, att identifiera centrala aktörer för att underlätta och främja digitalisering och att främja mekanismer för att underlätta samordning av och uppföljning av framstegen med e-juridikinitiativen.

21. Man bör överväga specifika åtgärder med avseende på frågor som uppkommer i samband med den digitala omställningen (videokonferenser, digitala filer etc.), samtidigt som det bör finnas utrymme för flexibilitet att införliva nya åtgärder med anledning av utmaningar och möjligheter i samband med framväxande teknik, såsom artificiell intelligens (AI).
22. Dessa mål bör i synnerhet eftersträvas parallellt på det civilrättsliga och det straffrättsliga området, med beaktande av de specifika implikationerna för den digitala omställningen på dessa båda områden.
23. Dessa mål och de därmed förknippade åtgärderna bör följas upp så att man ska kunna utvärdera deras genomförande och slagkraft, och det bör därför inrättas en samarbetsinriktad uppföljningsmekanism för analys och utvärdering av gjorda framsteg. Detta samarbetsinriktade upplägg bör medge att man följer de framsteg som görs genom att sammanställa information om relevanta projekt och initiativ som antingen finansieras genom ett av Europeiska unionens finansieringsprogram eller finansieras på nationell nivå samt underlätta informationsutbytet medlemsstaterna emellan.
24. Även om digitaliseringen av rättsväsendet erbjuder konkreta och varaktiga fördelar genom att minska kostnaderna för tillgång till rättslig prövning och rättssystemens funktionssätt, kan investeringar i olika åtgärder komma att kräva finansiering. Medlemsstaterna bör ha möjlighet att ansöka om finansiering av åtgärder som rör digitaliseringen av rättsväsendet via de olika finansieringsinstrument som ingår i den fleråriga budgetramen, Tillgången till finansiering på unionsnivå bör underlättas.

II. PRINCIPER

A. Grundläggande principer

a) Respekt för grundläggande rättigheter och principer

25. Främjande av digitalisering kräver ett starkt fokus på att det skydd som garanteras av befintliga grundläggande rättigheter är ändamålsenligt. Initiativ i samband med den digitala omställningen av rättsväsendet måste vidtas med respekt för rättsväsendets oberoende och vara förenliga med rättsstaten, som är ett av de grundläggande värden som Europeiska unionen bygger på enligt artikel 2 i fördraget om Europeiska unionen och som är gemensamma för medlemsstaterna. Sådana initiativ bör vara underkastade en noggrann bedömning av i vilken utsträckning de skyddar vars och ens rättigheter. Åtgärder bör framför allt vidtas i straffrättsliga sammanhang, där användning av distanskommunikationsteknik kan medföra allvarliga risker för misstänkta och tilltalades grundläggande rättigheter, särskilt rätten till en rättvis rättegång, rätten att närvara vid rättegången och rätten till försvar. Ny, innovativ teknik kan också leda till i grunden nya utmaningar och risker, t.ex. cybersäkerhetsöverträdelser, en fördjupning av den digitala klyftan eller omedveten diskriminering till följd av partiska algoritmer eller dataset.

b) Tillgång till rättslig prövning

26. Tillgång till rättslig prövning är ytterligare en grundläggande rättighet och ett grundläggande inslag i rättsstatsprincipen. Den digitala omställningen har under de senaste årtiondena förändrat människors liv i grunden och kommer att fortsätta att göra det. Domstolsväsendena försöker hantera dessa föränderliga krav och gör lämpliga tekniska möjligheter tillgängliga för medborgarna. Den fortsatta digitaliseringen av medlemsstaternas domstolsväsen och användningen av artificiell intelligens i rättsväsen har en enorm potential när det gäller att fortsätta att underlätta och förbättra tillgången till rättslig prövning för alla i hela Europeiska unionen. Det finns exempelvis fall där AI kan användas för lågriskändamål och vara mycket användbart för både medborgare och rättsliga myndigheter.

c) Människocentrering

27. I linje med förklaringen om digitala rättigheter och principer för det digitala decenniet⁸ bör alla insatser i samband med digitaliseringen av rättsväsendet vara inriktade på människornas behov. Människorna står i centrum för den digitala omställningen i Europeiska unionen.
28. Människocentrerade tjänster är tillgängliga för alla, skräddarsys till människors behov och är förenliga med höga kvalitetsnormer. Alla människors behov, även behoven hos människor utan digitala färdigheter eller verktyg, bör också tillgodoses genom att man möjliggör verkligt deltagande och incitament i rättsliga förfaranden. En ändring av fokus till människornas perspektiv och till att göra rättsväsendena mer tillgängliga, ändamålsenliga och transparenta kommer därför att vara av väsentlig betydelse för att förtroendet mellan människorna och de offentliga institutionerna stärks.

⁸ COM(2022) 28 final.

d) Överbryggande av den digitala klyftan

29. För främjandet av ett rättvist och balanserat rättslandskap i hela Europa är det av väsentlig betydelse att man minskar den digitala klyfta som skapar ojämlikhet i tillgången till rättslig prövning. Detta är inte bara en potentiell källa till utestängning av medborgare utan även ett hinder för att de ska kunna utöva sina rättigheter. Denna princip inbegriper också behovet av att verka för en tillnärmning av EU-medlemsstaternas rättsväsen i fråga om digitaliseringsnivån. Genom utbyte av bästa praxis och insatser kan vi tillsammans föra den digitala omställningen av rättsväsendet framåt och samtidigt bibehålla ett människocentrerat perspektiv och säkerställa att vars och ens rättigheter skyddas och upprätthålls.

e) Digital egenmakt åt användarna

30. 46 % av EU-medborgarna⁹ saknar för närvarande grundläggande digitala färdigheter och resurser. För att till fullo kunna utnyttja sina rättigheter och möjligheter bör de ges de digitala färdigheter som krävs för att få tillgång till digitala tjänster. Den digitala omställningen av rättsväsendet måste därför också innefatta digital egenmakt och kapacitetsuppbyggnad bland användarna. Särskild uppmärksamhet bör ägnas åt utbildning för yrkesverksamma inom rättsväsendet. Genom att främja användning av digitala verktyg och resurser bland yrkesverksamma inom rättsväsendet kommer man att stärka deras förmåga att hitta rätt i både nationella och europeiska rättsliga ramar och därmed säkerställa konsekvens.

f) Hållbarhet

31. Varje e-juridiktjänst bör genomföras och drivas på ett hållbart sätt, vilket innebär att de ekonomiska, miljömässiga och sociala effekterna av den kan förutsägas och upprätthållas på sikt.

⁹ [https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/isoc_sk_dskl_i\\$DV_317/default/table?lang=en](https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/isoc_sk_dskl_i$DV_317/default/table?lang=en)

B. Operativa principer

a) Engångsprincipen

32. Vid tillhandahållande av tjänster avseende rättskipning bör man ägna särskild uppmärksamhet åt engångsprincipen så att man undviker överflödiga förfaranden och onödiga bördor för medborgarna och där så är möjligt försöker återanvända uppgifter som lagts in i systemet och fortfarande är giltiga. Engångsprincipen gäller samtidigt som rätten till dataskydd och rätten att bli bortglömd måste respekteras.

b) Digitalt som standard

33. Ett anammande av principen ”digitalt som standard” kommer att innebära förenklade processer, minskat pappersarbete och en högre övergripande effektivitet i de rättsliga förfarandena. Digitaliseringen av rättsliga tjänster kommer att bana väg för ett mer tillgängligt och användarvänligt rättssystem, till förmån för både rättstillämparna och allmänheten. Detta nya rättssystem bör konstrueras som en digital tjänst, även om icke-digitala alternativ måste bibehållas så att de som inte till fullo deltar i den tekniska utvecklingen har tillgång till verkligt rättsligt skydd och tillgång till rättslig prövning.

c) Interoperabilitet och cybersäkerhet

34. I en värld med ett fritt flöde av information är det avgörande att interoperabiliteten mellan olika rättssystem säkerställs¹⁰. En prioritering av interoperabilitet möjliggör sömlös kommunikation och datautbyte mellan olika system, stärker samordningen och samarbetet mellan olika rättsliga enheter och institutioner och river på så sätt ned hindren mellan de olika nationella rättssystemen.

¹⁰ Se i detta sammanhang FSE:s interoperabilitetsram och principerna i den europeiska interoperabilitetsramen för europeiska offentliga tjänster.

35. Interoperabiliteten minskar vidare cybersäkerhetsriskerna och inlåsnings effekterna, som kan hanteras genom att medlemsstaterna har en samordnad strategi. Användningen av digital teknik på det rättsliga området är en mycket känslig fråga, och de senaste normerna måste därför betraktas med hänsyn till informationssäkerhet och cybersäkerhet¹¹, och integritetslagstiftningen och dataskyddslagstiftningen måste efterlevas till fullo.

d) Dynamisk rättvisa

36. Rättsväsendet måste vara flexibelt och kunna anpassa sig till samhällets ständigt förändrade behov. Genom att ta hänsyn till individers och institutioners unika omständigheter, inklusive deras förmågor och färdigheter, och genom att hantera förändringar på ett effektivt sätt kan vi bygga ett mer resilient och responsivt rättsväsen som anpassar sig till användarnas behov och förväntningar.

37. Digital teknik och digitala data kan spela en stor roll i denna process. Digitalisering, dataanalys och AI bäddas allt oftare in i rättsväsendets tjänster i syfte att göra dem effektivare och mer ändamålsenliga. Covid-19-pandemin har utmanat rättsväsendets förmåga att tillhandahålla tjänster och påskyndat den digitala omställningen av dem samtidigt som den blottlagt de frågor som en sådan förändring ställer.

e) Ett datadrivet rättsväsen

38. Det råder inga tvivel om vikten av datadrivna beslut. Initiativen bör därför också omfatta bland annat datainsamling och dataanalys, som är avgörande för en lämplig styrning av insatserna, samtidigt som man tar upp sådana risker som kan vara förenade med dessa, såsom snedvridningar i data och teknik.

¹¹ Se i detta sammanhang även Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2022/2555 av den 14 december 2022 om åtgärder för en hög gemensam cybersäkerhetsnivå i hela unionen, om ändring av förordning (EU) nr 910/2014 och direktiv (EU) 2018/1972 och om upphävande av direktiv (EU) 2016/1148 (NIS 2-direktivet).

39. Målet bör också vara att öka nivån av transparens i rättsväsendena i syfte att stärka människors förtroende för rättsväsendet. Att stödja tillgång till öppna rättsdata kan vara ett sätt att ge människor och företag egenmakt och på så sätt öka bland annat möjligheterna till autonom tvistlösning. Tillgång till rättsdata kan också bidra till att det antas mer riktade åtgärder grundade på de behov och utmaningar som identifierats och till att hjälpa till att förklara de åtgärder som vidtas. Det är viktigt att öppna upp rättsdata för att möjliggöra nya initiativ och främja synergier mellan sådana initiativ.
40. Ett fullgott dataskydd och fullgod cybersäkerhet måste under alla omständigheter säkerställas.
- f) Öppen källkod
41. I Europeiska unionen och medlemsstaterna erkänns alltmer vikten av att skapa och använda programvara med öppen källkodslicens i samband med en lämplig dataskyddsram. Fördelarna med öppen källkod – t.ex. lägre sammanlagda ägarkostnader, stimulering av innovation samt ökad transparens och interoperabilitet – är ytterst relevanta för rättsväsendet. Öppen källkod kan dessutom bidra till granskningen av och stärka förtroendet för brottsbekämpande och rättsliga myndigheter.

III. STRATEGISKA OCH OPERATIVA MÅL

42. Det övergripande målet med e-juridik måste alltid vara att förbättra tillhandahållandet av tjänster från rättsväsendet till allmänheten i syfte att underlätta rätten till verkligt rättsligt skydd. Med detta i åtanke bör följande strategiska mål eftersträvas:
- a) Att förbättra tillgången till rättslig prövning med digitala medel
- b) Att stärka det digitala rättsliga samarbetet
- c) Att göra den rättsliga prövningen med digitala medel mer effektiv
- d) Att främja innovativ rättslig prövning med digitala medel

43. Dessa strategiska mål kan delas upp i följande operativa mål:

A. Att förbättra tillgången till rättslig prövning med digitala medel

44. Människocentrerad rättslig prövning med digitala medel förutsätter att alla aktörer och deras behov beaktas, utan att någon lämnas utanför. Detta strategiska mål kan delas upp i flera operativa mål.

i) Att förbättra den allmänna tillgången till rättslig prövning med digitala medel

45. Tillgången till rättslig prövning är en grundläggande rättighet och en av rättsstatens grundläggande principer. Det bör därför vara ett centralt mål att säkerställa allmän tillgång till rättslig prövning, inklusive rättslig prövning med digitala medel, i Europeiska unionen.

46. För att underlätta tillgången för alla är den europeiska e-juridikportalen¹² och alla dess stödtjänster, däribland den framtida europeiska elektroniska åtkomstpunkten, av stor betydelse som gemensam kontaktpunkt för digitala tjänster från rättsväsendet.

ii) Att främja digitala tjänster från rättsväsendet som har ett mervärde

47. Rättsväsendets tjänster bör alltid utformas ur individernas och de yrkesverksammas inom rättsväsendet perspektiv så att de är funktionella och erbjuder användarna ett verkligt mervärde.

iii) Att förbättra och främja e-juridikportalen och Eurlex

48. e-juridikportalen och Eurlex har visat sitt värde när det handlar om att underlätta tillgång till rättslig prövning och förbättra effektiviteten i rättsväsendena. Här finns olika slags information och olika onlinesystem. De finns tillgängliga på alla Europeiska unionens officiella språk.

¹² <https://e-justice.europa.eu/home?init=true&action=home&plang=sv>

49. Tidigare har insatserna varit inriktade på att öka mängden tillgänglig information på e-juridikportalen. Nu måste arbetet riktas in på att förbättra portalens struktur så att innehållet är lättillgängligt för alla, på ett tydligt språk som alla kan förstå. Målet är en attraktiv, förenklad och lättillgänglig e-juridikportal. Det är viktigt att medlemsstaterna och Europeiska kommissionen fortsätter att kommunicera om och främja portalen gentemot personer, företag och yrkesverksamma inom rättsväsendet.

iv) Att övervinna den digitala klyftan för tillgång till rättslig prövning med digitala medel

50. Allmän tillgång till digitala tjänster från rättsväsendet förutsätter att alla de befintliga hinder undanröjs som förhindrar att alla människor får tillgång till sådana tjänster på lika villkor.

51. För att uppnå detta mål är det ytterst viktigt att man ända sedan utformningsfasen säkerställer dels att verktyg för rättslig prövning med digitala medel är tillgängliga, dels icke-diskriminering när det gäller tillgång till rättslig prövning med digitala medel.

v) Att ge personer, företag och yrkesverksamma inom rättsväsendet egenmakt

52. Kapacitetsuppbyggnad och utbildningsverksamhet kommer att hjälpa användarna att utnyttja de möjligheter som den digitala omställningen ger och leda till att de tillhandahålls ändamålsenliga offentliga tjänster av hög kvalitet på det rättsliga området. Man bör ägna den grundläggande och fortsatta utbildning som ges yrkesverksamma inom rättsväsendet och stödet till utveckling av digitala yrkesfärdigheter ägnas särskild uppmärksamhet, i linje med strategierna för europeisk rättslig utbildning.

B. Att stärka det digitala rättsliga samarbetet

53. Många av de främsta målen för ett samarbetsorienterat digitalt rättsväsen har fastställts i rättsliga instrument, särskilt i digitaliseringspaketet.

54. Medlemsstaterna kommer under de kommande åren av nödvändighet att ägna en betydande del av sina insatser åt att uppfylla de ambitiösa mål som fastställdes i det paketet, men det kan uppstå ytterligare utmaningar i arbetet med att ytterligare förbättra det digitala rättsliga samarbetet.

i) Att förbättra interoperabiliteten över gränserna

55. Lagstiftningsakterna om digitalisering, t.ex. digitaliseringspaketet och förordningen om e-Codex, banar väg för rättslig interoperabilitet över gränserna och innehåller förslag om digitalisering av mer än 20 instrument för rättsligt samarbete. Digitaliseringspaketet bör fungera som referensram för all fortsatt lagstiftning på e-juridikområdet i Europeiska unionen.
56. Medlemsstaternas framgångsrika initiativ när det gäller utbyte av verkliga ärenden genom e-Codex, med hjälp av antingen sina nationella system eller den referensprogramvara som tillhandahållits av Europeiska kommissionen, visar vilka pelare den digitala omställningen av kommunikationen mellan rättsliga myndigheter kommer att vila på. Detta innebär att interoperabilitet på data- och funktionsnivå måste säkerställas mellan medlemsstaternas system och även med systemen hos Europeiska unionens institutioner, organ och byråer.
57. Som nämnts är genomförandet av digitaliseringspaketet en av de prioriterade uppgifter som ska tas upp. Detta kommer att kräva att genomförandeakter antas för 24 rättsliga instrument i civilrättsliga, handelsrättsliga och straffrättsliga frågor och att motsvarande decentraliserade it-system utvecklas bestående av ett referensgenomförande och/eller nationella genomföranden. Dessa genomförandeakter kommer att antas i fyra omgångar fram till slutet av strategiperioden 2028, och de motsvarande it-systemen kommer vart och ett att tas i bruk två år efter antagandet av respektive omgång. Att uppnå detta kommer att kräva avsevärda investeringar i tid och resurser från Europeiska kommissionens, medlemsstaternas och eu-Lisas sida. Det är av avgörande betydelse att alla aktörer tar sig an denna uppgift och bland annat utser experter med sakkunskap att diskutera digitaliseringen av de relevanta rättsliga instrumenten.
58. Den standardiserade digitaliseringen av instrument för rättsligt samarbete kommer att bana väg för rättsväsendets interoperabilitet med andra områden i framtiden.

ii) Kommunikationstjänster i realtid

59. I en digital värld i förändring spelar kommunikationstjänster i realtid en central roll i stärkandet av det digitala rättsliga samarbetet. Ett exempel på en sådan tjänst är videokonferenser där medlemsstater redan börjat göra framsteg på antingen nationell nivå eller EU-nivå.
60. De många utmaningarna framöver, t.ex. identifieringen av deltagare, och den vikt som videokonferenser tillmätts i digitaliseringspaketet garanterar att detta mål kommer att fortsätta att vara viktigt under de kommande åren. Ett annat exempel är digital tolkning i realtid med hjälp av AI som, med respekt för de grundläggande rättigheterna hos den person som hörs, kan hjälpa de rättsliga myndigheterna med förhör på plats och på distans samtidigt som man undviker kostnader, förseningar och svårigheterna med att identifiera tolkar.

C. Att göra den rättsliga prövningen med digitala medel mer effektiv

61. Effektivitet har många aspekter, men de leder alla till ett bättre och mer hållbart EU.
- i) Att främja ett dataorienterat rättsväsen
62. Att skapa ett dataorienterat rättsväsen bör ur många perspektiv ses som ett övergripande mål av central betydelse. Data öppnar stora möjligheter att förbättra effektiviteten i och kvaliteten på rättsväsendet.
- a) Genom att öppna upp för rättsdata och samtidigt ta hänsyn till dataskyddsregler främjar man ur ett allmänt perspektiv transparensen, som är ett grundläggande värde i Europeiska unionen.
- b) Ur ett ekonomiskt perspektiv gör öppen källkod det möjligt att alstra nya affärsmodeller, eftersom de flesta av våra centrala digitala stödresurser, t.ex. AI, lever på data.

- c) Utvecklingen av AI-system är i stor utsträckning beroende av att det finns en utbredd tillgång till stora, strukturerade och maskinläsbara dataset. När man beslutar att göra dessa data offentliga måste man i största möjliga utsträckning vinnlägga sig om att minska oavsiktliga snedvridningar och minimera risken för oavsiktlig diskriminering.
- d) Ur ett tekniskt perspektiv underlättas interoperabiliteten av att rättsväsendets applikationer och tjänster är dataorienterade.
- e) Ur ett administrativt perspektiv bidrar dataorienterade initiativ till väl underbyggda beslut och ett bättre val av prioriteringar.
- f) Ur ett socialt perspektiv bidrar dataorienterade initiativ till att framhålla fördelarna med rättslig prövning med digitala medel (exempelvis minskade koldioxidutsläpp och minskat resande).

ii) Teknik för effektiv rättslig prövning med digitala medel

63. Det finns teknik som klart förbättrar effektiviteten på det rättsliga området. Som en icke-uttömmande förteckning över verktyg för en framgångsrik ökning av effektiviteten är det värt att framhålla sådan teknik som anonymisering av domstolsbeslut, automatiserad ärendetilldelning, transkriberingsverktyg för dokumentation av överläggningar och bevis som samlats in av domstolen, robotautomation av processer och onlineverktyg för tvistlösning.

64. Denna teknik och mycket annan teknik bidrar till att förbättra befintliga processer och öka effektiviteten på det rättsliga området och frigör domstolspersonal för uppgifter med ett högre mervärde.

iii) Att främja digitalisering av viss verksamhet inom rättsväsendet som nu sker genom personlig kontakt på plats

65. Världen utvecklas snabbt mot full digitalisering, och rättsväsendet måste anpassa sig till denna verklighet. En icke-uttömmande förteckning över exempel på sådant som i detta avseende kan behöva ses över: stöd till medborgare genom personlig kontakt på plats, administrativa förfaranden som kräver personlig kontakt på plats eller överläggningar som uteslutande äger rum på plats.

66. Detta innebär inte att kanaler med personlig kontakt på plats bör avskaffas. Personlig kontakt på plats är nödvändig i vissa fall och ger en känsla av mänsklig rättvisa. Digitala kanaler bör dock användas i större utsträckning.

D. Att främja innovativ rättslig prövning med digitala medel

67. Ny teknik får inte inkräkta på individers rättigheter och måste användas med full respekt för rätten till en rättvis rättegång och rätten till försvar, som förankrats i artiklarna 47 och 48 i stadgan samt i artikel 6 i den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna.

68. Europeiska unionen har i det avseendet intagit en ledande roll när det handlar om att göra omvälvande teknik förenlig med grundläggande rättigheter och friheter och säkerställa garantier mot möjliga risker.

i) Att utnyttja innovativ teknik

69. Ett grundläggande mål är att innovativ teknik anammas som en möjlighet att föra rättsväsendet närmare medborgarna, förbättra domstolarnas funktion och bistå domarna i deras dagliga arbete, för att bara nämna några exempel. Detta bör ske på ett ansvarsfullt sätt, med respekt för Europeiska unionens regler och värden.

ii) Att främja utbyte av innovativa erfarenheter

70. Innovation handlar inte bara om omstörtande och ny teknik. Att göra saker annorlunda är också ett slags innovation, särskilt om det leder till förbättringar på det rättsliga området.

71. Att främja utbyte av innovativa erfarenheter mellan medlemsstaterna kan därför vara till ömsesidig nytta på både nationell och europeisk nivå. De konferenser som anordnats av de roterande rådsordförandeskapen och de webinarier som anordnats av Europeiska kommissionen om olika användningar för AI på det rättsliga området eller andra forum med experter har varit mycket framgångsrika.

72. Allt detta bör resultera i konkreta fördelar för alla (yrkesverksamma inom rättsväsendet, företag, medborgare, medlemsstater och EU) och påskynda den digitala omställningen, öka effektiviteten, leda till att värdefulla erfarenheter samlas in, förbättra tillgången till juridisk information, underlätta behandlingen av rättsliga ärenden över gränserna och harmonisera juridiska begrepp och förfaranden i hela Europeiska unionen.
73. Det förberedande organ vid Europeiska unionens råd som ägnar sig åt e-juridik har skapat sig en ställning som forum för diskussion om viktiga frågor med koppling till rättsliga och faktiska utmaningar. De exponentiella framstegen på legal tech-marknaden kan potentiellt omvandla samhällets och specifikt rättsväsendets sätt att fungera. Grundläggande frågor med koppling till tillämpningen och användningen av omvälvande teknik bör tas upp i relevant arbetsgrupp.

IV. HANDLINGSPLAN

A. Syfte

74. Denna handlingsplan syftar till att identifiera de åtgärder som krävs för att uppnå de mål som anges i strategin. Den gör det därför möjligt att på ett dynamiskt sätt införliva åtgärder i linje med både pågående verksamhet, verksamhet som planeras för de kommande åren eller ännu okänd verksamhet. Genom handlingsplanen inrättas dessutom en mekanism som möjliggör regelbundna uppdateringar av de initiativ som vidtagits för att uppfylla de mål som anges i avsnitt 3 i denna strategi.
75. I handlingsplanen identifieras pågående och förväntade åtgärder och arbetsområden. Alla åtgärder, projekt och initiativ, oavsett om de ingår i handlingsplanen eller om det finns planer på att inkludera dem, bör syfta till att uppnå dessa mål och samtidigt upprätthålla de principer som anges i avsnitt 2 i denna strategi.

76. Projekt och initiativ inom e-juridik grundar sig på principen om frivilliga åtgärder, förutom i de fall där ett specifikt rättsligt instrument föreskriver skyldigheter. Både obligatoriska åtgärder (sådana som härrör från rättsakter) och icke-obligatoriska åtgärder har en koppling till ett eller flera arbetsområden.
77. En avsikt med handlingsplanen är att garantera att insatser som inleddes under den förra handlingsplanen (handlingsplanen 2019–2023) kan fortsätta och att anta ett mer flexibelt tillvägagångssätt. I stället för att räkna upp specifika projekt och initiativ ligger fokus på att identifiera de åtgärder där olika projekt och initiativ kan inkluderas.
78. Detta tillvägagångssätt syftar till att bättre strukturera arbetet i fråga om synergier, samordning, övervakning och rapportering i syfte att underlätta den övergripande styrningen och behålla flexibiliteten.

B. Identifiering av arbetsområden och åtgärder

79. Följande centrala arbetsområden har identifierats på e-juridikområdet:
1. e-Codex: vidareutveckling av det decentraliserade it-systemet, inklusive interoperabilitet, säkerhetsprofiler och säkerhetsdetaljer
 2. e-juridikportalen: informationstjänster och sammanlänkningar med yttre källor
 3. Elektroniska åtkomstpunkter: förfarandeportaler och därmed sammanhängande användargränssnittstjänster
 4. Realtidsapplikationer: videokonferenser, maskintranskribering och maskinöversättning, tolkning och andra realtidsapplikationstjänster
 5. Data: lagstiftning och rättspraxis; rättsdata och data från rättsliga myndigheter
 6. AI och andra innovativa it-tjänster på det rättsliga området
 7. Andra arbetsområden

80. Inom dessa arbetsområden grupperas tematiskt de åtgärder som ska vidtas för att uppfylla strategins mål.
81. Det allmänna grundläggande kriteriet för identifiering av en ny åtgärd är att det motsvarar ett strategiskt eller operativt mål. Åtgärder bör vara inriktade på att uppnå de målen.
82. Utan att det påverkar tillägg av nya åtgärder i framtiden innehåller följande tabell en övergripande förteckning över de åtgärder som identifierats, indelade i arbetsområden som antingen redan finns eller som förväntas på kort sikt, Det faktum att en betydande del av de kommande insatserna för medlemsstaterna och Europeiska unionens institutioner och organ under de kommande åren härrör från rättsakter innebär att vissa åtgärder härrör direkt från dem.
83. Utan att det påverkar de aktörer som avses i den femte kolumnen måste det tas hänsyn till att den behöriga arbetsgruppen i enlighet med sitt mandat bör göra en uppföljning av EU:s olika initiativ i fråga om digitalisering av rättsväsendet.

Strategiska mål	Operativa mål	Huvudsakligt arbetsområde	Åtgärder	Berörda aktörer
A. Att förbättra tillgången till rättslig prövning med digitala medel	A.i. Att förbättra den allmänna tillgången till rättslig prövning med digitala medel	2, 3	Att utforma, genomföra och driva den europeiska elektroniska åtkomstpunkten och de nationella elektroniska åtkomstpunkterna	KOM ¹³ /MS ¹⁴
	A.ii. Att främja digitala tjänster från rättsväsendet som har ett mervärde	Alla	Att bedöma fördelarna för slutanvändarna Att samla in återkoppling från användarna	KOM/MS
	A.iii. Att förbättra och främja e-juridikportalen och Eurlex	2, 5	Att förbättra e-juridikportalens innehåll, tillgänglighet och funktionsduglighet	KOM/MS
		2, 5	Att förbättra Eurlex innehåll, tillgänglighet och funktionsduglighet	Europeiska unionens publikationsbyrå

¹³ Europeiska kommissionen

¹⁴ EU:s medlemsstater

	A.iv. Att övervinna den digitala klyftan för tillgång till rättslig prövning med digitala medel	7	Att förbättra de nationella portalernas och andra e-juridiktjänsters tillgänglighet	KOM/MS
		2, 3, 4, 6	Att bistå användarna genom konversationsassistenter (dialogrobotar, inklusive AI-drivna sådana) som gör det lättare för medborgare att få tillgång till juridisk information	KOM/MS
		Alla	Att stödja användarnas tillgång till it-material	MS
		7	Att säkerställa lika tillgång till digitala tjänster från rättsväsendet i hela EU	KOM/MS
	A.v. Att ge personer, företag och yrkesverksamma inom rättsväsendet egenmakt	7	Att utbilda yrkesverksamma inom rättsväsendet	KOM/MS
		7	Verksamhet för att förbättra användarnas färdigheter i syfte att förbättra tillgången till rättslig prövning med digitala medel	KOM/MS

B. Att stärka det digitala rättsliga samarbetet	B.i. Att förbättra interoperabiliteten över gränserna	1	Att utforma och testa nya användningar som underlättar interoperabilitet	MS
		1, 3, 4	Att genomföra tillämplig lagstiftning om rättsligt samarbete över gränserna (exempelvis digitaliseringsförordningen och dess genomförandeakter samt annan befintlig eller kommande EU-lagstiftning)	MS
		1, 3	Att ta e-Codex-åtkomstpunkter i bruk	MS
		5	Att koppla samman register	KOM/MS
		1, 2, 5	Att främja användningen av Europeisk identifikationskod för rättspraxis (ECLI ¹⁵)	KOM/MS
	B.ii. Kommunikationstjänster i realtid		Att främja digitala rättssalar	MS
		4	Att förbättra interoperabiliteten för videokonferenser (t.ex. gemensamma krav, normer eller verktyg för överläggningar på distans)	KOM/MS

¹⁵ Med hänvisning till rådets slutsatser om ECLI – den europeiska identifikationskoden för rättspraxis – och en minimiuppsättning enhetliga metadata för rättspraxis [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=CELEX:52019XG1024\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=CELEX:52019XG1024(01))

C. Att göra den rättsliga prövningen med digitala medel mer effektiv	C.i. Att främja ett dataorienterat rättsväsen	5	Att förbättra insamling och användning av rättsdata och data från rättsliga myndigheter	MS/publikationsbyrå
		5	Att tillhandahålla öppen källkod och transparens	MS/publikationsbyrå
	C.ii. Teknik för effektiv rättslig prövning med digitala medel	2, 3	Att genomföra och främja användning av elektroniska underskrifter och stämplat	KOM/MS
			Att hantera identifiering och autentisering av användare	KOM/MS
			Att hantera samtycke från användarna	KOM/MS
		2, 3	Att tillåta lösningar som möjliggör elektronisk betalning av avgifter	KOM/MS
		Alla	Att automatisera verksamhet i rättsväsendet	MS
	C.iii. Att främja digitalisering av viss verksamhet inom rättsväsendet som nu sker genom personlig kontakt på plats	7	Att utveckla och främja digitala distansförfaranden i rättsväsendet (där detta är möjligt)	MS

D. Att främja innovativ rättslig prövning med digitala medel	D.i. Att utnyttja innovativ teknik	6	Att identifiera tillämpningsområden och på ett säkert sätt tillämpa AI på det rättsliga området, även men inte bara: för anonymisering och pseudonymisering av rättsliga avgöranden; som transkriberingsverktyg för dokumentation av överläggningar och bevis som samlats in av domstolen (tal-till-text och text-till-tal); för översättning; för rättslig analys av t.ex. rättspraxis och stora datakällor, för beräkning av rätt till ersättning, t.ex. passagerarrättigheter eller liknande	KOM/MS
	D.ii. Att främja utbyte av innovativa erfarenheter	Alla	Att utbyta bästa praxis med den behöriga rådsarbetsgruppen och inom andra forum	MS
		Alla	Att underlätta och utbyta information om nationella projekt och projekt som omfattar flera länder	MS
		Alla	Att underlätta delning och återanvändning av digitala lösningar mellan medlemsstaterna	MS
		Alla	Att skapa ett nyhetsbrev för utbyte av erfarenheter om pågående initiativ, bästa praxis och den senaste utvecklingen	MS/ordförandeskapet ¹⁶

¹⁶ Ordförandeskapet för Europeiska unionens råd

C. Identifiering av projekt och initiativ

84. Kriterier för inkludering av ett projekt eller ett initiativ till stöd för en åtgärd:

- a) Projektet eller initiativet måste bidra aktivt till uppnåendet av strategins mål och ha koppling till en specifik åtgärd.
- b) Projektet eller initiativet kommer att äga rum inom det motsvarande arbetsområde som har koppling till det operativa målet. Om arbetsområdet inte existerar, kommer projektet eller initiativet att kategoriseras bland "övriga arbetsområden".
- c) Projektet eller initiativet måste vara till nytta inom det utsedda arbetsområdet för så många medlemsstater som möjligt. Detta innebär att man bör dela med sig av resultat och tillvaratagna erfarenheter till samtliga i arbetsområdet deltagande medlemsstater.
- d) Projektet eller initiativet bör följa de rapporterings-, övervaknings och samordningsregler som är specifika för arbetsområdet i fråga.

85. Detta tillvägagångssätt skiljer sig från den föregående handlingsplanen, som innehöll en uttömmande förteckning över projekt. I stället prioriteras förmågan att snabbt reagera på föränderliga omständigheter, såsom nya rättsakter, tekniska innovationer eller oförutsedda hinder.

V. Uppföljningsmekanism

86. Denna strategi ska lägga grunden för en uppföljningsmekanism med relevanta kriterier för övervakningen av projekt och initiativ. Även om detta innebär en aktiv medverkan från medlemsstaterna och berörda unionsinstitutioner och unionsorgan, bör mekanismen utformas så, att man undviker otillbörliga administrativa bördor.

87. Införandet av en enhetlig uppföljningsmekanism för samtliga projekt och initiativ kommer att bidra till samordnade åtgärder. Den kommer vidare att effektivisera övervakningen av framsteg, fastställandet av prioriteringar samt planering och samordning bland medlemsstaterna och/eller Europeiska unionens institutioner eller organ, samtidigt som man minimerar dubbelarbetet.
88. När ett projekt eller initiativ har identifierats, bör det inkluderas i uppföljningsmekanismen under motsvarande strategiskt mål, operativt mål och åtgärd. Den information som ska tillhandahållas för varje projekt eller initiativ bör åtminstone inbegripa följande:
- a) Beskrivning.
 - b) Tillämpningsområde och syfte.
 - c) Motsvarande strategiskt och operativt mål.
 - d) Motsvarande arbetsområde(-en).
 - e) Förväntad nytta.
 - f) Deltagande medlemsstater och/eller organisationer, med en kortfattad beskrivning av varje parts roller och ansvarsområden (särskilt när parterna har olika roller).
 - g) Tidsplaner.
 - h) Finansieringskällor (EU eller annan).
 - i) Ömsesidiga beroendeförhållanden och potentiella synergieffekter med andra projekt (i tillämpliga fall).
 - j) Status.
89. Denna information bör uppdateras minst en gång per år av de personer och enheter som är ansvariga för varje projekt eller initiativ. Detta ska ske utan att det påverkar rapporteringsskyldigheterna i andra sammanhang (t.ex. resultattavlan för rättskipningen) eller i enlighet med lagstiftningsakter, varvid dubbelarbete bör undvikas.

90. Det roterande ordförandeskapet för Europeiska unionens råd bör med jämna mellanrum informera den behöriga arbetsgruppen om framstegen med och resultaten för de projekt och initiativ som ingår i uppföljningsmekanismen. Detta bör tjäna som vägledning för e-juridikarbetet i enlighet med föreliggande strategi.
91. Ett samarbetsinriktat uppföljningsverktyg bör användas för rapportering i syfte att minimera den administrativa bördan. Rådets generalsekretariat bör bistå ordförandeskapet genom att agera värd för uppföljningsverktyget och säkerställa dettas funktionssätt.
92. Den behöriga arbetsgruppen inom rådet bör analysera och fatta beslut om förslag om inkludering av projekt eller initiativ i uppföljningsmekanismen.
93. Vidare bör Europeiska kommissionen uppmanas att informera medlemsstaterna om läget och resultaten för sina projekt och initiativ.
-